



El model santcugatenc

Jordi Casas

Aquesta comunicació té com a objectiu situar el creixement demogràfic santcugatenc dels darrers anys en el marc de la Regió Metropolitana de Barcelona (RMB). A la vegada, i a partir d'algunes dades disperses, pretén definir-ne la seva especificitat.

El gruix d'aquestes pàgines es basen en les dades i reflexions de l'apartat "Estructura territorial de la societat" d'aquesta magna obra que és "La societat catalana" (Generalitat de Catalunya, abril 1998, Llibre V) i, en concret, en les del capítol d'Oriol Nel·lo: "Les dinàmiques metropolitanes. La difusió de la ciutat sobre el territori".

El primer que ens diuen els autors, és que *"avui Catalunya és un país altament urbanitzat. És una gran ciutat difusa, una ciutat regió generada a partir de la migració dels habitants de les grans ciutats, en especial dels barcelonins, cap als municipis mitjans i petits"*. Aquesta dinàmica, que s'inicia al final dels anys 70 i es consolida i accelera a partir de 1985, *"sembla ben bé el negatiu fotogràfic del procés que es va seguir des de la industrialització (s. XIX) fins a la primera meitat de la dècada dels setanta"*. Les migracions més importants deixen de ser externes i s'acceleren els moviments residencials interns de la població catalana, deixant de ser les grans ciutats punts d'atracció poblacional.

És precisament en la RMB¹, on les tendències de la difusió de la ciutat sobre el territori es mostren amb més claredat. Això es produeix, però, sense que hi hagi augment de població: els seus 3.235,6 Kms quadrats (10,1% de Catalunya) han perdut 10.829 habitants entre 1981 i 1996. Els desplaçaments de població són intrametropolitans. En el període 1991-96 la resta de l'àrea metropolitana² rep de Barcelona i el seu continu urbà³ 28.448 persones. La resta de la RMB en rep de l'àrea metropolitana 72.011. Els perdedors nets són Barcelona i el seu continu urbà. Hi ha un desplaçament del centre vers la perifèria. Els municipis petits (però també els mitjans) són els més beneficiats.

Què motiva aquests desplaçaments?. L'autor que venim esmentant no té dubtes: *"És ben clar (...) que el mercat de l'habitatge actua ensems com a motor i com a filtre de la distribució del poblament metropolità"*. Molts dels desplaçaments s'expliquen per la dificultat de trobar en el municipi d'origen el tipus d'habitatge que es cerca al preu que hom pot pagar. I n'és el principal filtre, perquè la capacitat d'accedir a l'habitatge permet (o condueix) a determinats grups socials fer determinats moviments i ho impedeix a d'altres. Hi ha una correlació clara entre preus i desplaçaments, en un sentit centre/perifèria (preus metre quadrat, 1995): Barcelona, 245.239; ciutats de la primera corona (inclou Sant Cugat): 180.177; ciutats de la segona corona: 125.330; i conjunt de Catalunya: 118.968. En definitiva, i seguint fil per randa el nostre autor, *"A la regió metropolitana de Barcelona s'ha anat passant d'una situació en la qual el creixement urbà s'explicava sobretot per migracions interregionals associades al treball, a una conjuntura en les transformacions urbanes que són condicionades sobretot per migracions intrametropolitanes associades a l'habitatge"*. De fet, des de 1980 el 51,3% de la mobilitat residencial s'explica per motius d'habitatge.

Qui protagonitza aquestes migracions?. Segons una enquesta de 1995, sobre canvis previstos durant els següents cinc anys, són majoritàriament joves, amb nivells d'estudis i ingressos superiors als de la mitjana de la població. I pel que fa als barcelonins, que són els que han

¹ Inclou les 7 comarques que integren l'àmbit del futur Pla territorial metropolità de Barcelona.

² Ens referim a l'àmbit dels 27 municipis de l'extinta Corporació Metropolitana de Barcelona.

³ Badalona, Cornellà, Esplugues, l'Hospitalet, Mongat, El Prat, Sant Adrià, Sant Feliu, Sant Joan Despí, Sant Just Desvern, Santa Coloma i Tiana.



enguixit Sant Cugat, són (o seran) "més grans, mes instruïts i més benestants que no pas els residents a les corones metropolitanes".

I, per començar a parlar de la nostra ciutat, retornem al que es diu a la introducció del treball que venim esmentant. Se citen dos grans motius de canvi de residència. El primer, per ordre cronològic, estaria constituït per l'intent de cercar millor qualitat de vida que la de la gran ciutat. El autors afegeixen: "Sant Cugat n'és el millor exemple". La segona fase, que s'iniciaria a partir de 1985, quan els preus dels habitatges de Barcelona es disparen, la sortida té com a causa essencial aconseguir uns estatges a preus més assequibles. El que ja no es diu, és que Sant Cugat també pot ser un bon exemple d'això. Com explicar si no que en el període 1991-97 hagim marxat de Sant Cugat, segons el cens, 5.559 persones?.

El perfil social del creixement santcugatenc ja el tenim traçat: "allau" de barcelonins d'edat mitjana, amb una instrucció i recursos econòmics per sobre de la mitjana metropolitana.

Que el creixement ha estat espectacular, no hi cap dubte:

ANY	1981	1986	1991	1997	1981-1997
Sant Cugat	30.633	35.302	40.110	51.157	19.724 (64%)
R.M.B	4.238.876	4.229.527	4.264.422	4.228.047	-10.829 (0,25%)

El creixement més espectacular es produeix al període 1991-97, encara que el podem avançar en el temps a causa del decalatge entre trasllat i empadronament. El canvi poblacional que s'ha produït no s'ha donat en cap altre ciutat de les nostres dimensions: el 36% del ciutadans que hi vivien el 31/12/97 no ho feien set anys abans (almenys no estaven censats).

Aquesta arribada massiva de nous habitants, d'unes característiques ja apuntades, ha dotat Sant Cugat d'una determinada fisomia social. Les dades del quadre següent són de 1991, però considerem que són prou significatives. En tot cas, dades més recents accentuarien els trets que ressenyem⁴:

⁴ Les dades procedeixen de "Dinàmiques metropolitanes a l'àrea i la regió de Barcelona", Àrea metropolitana de Barcelona. Mancomunitat de municipis, Barcelona, 1995. Per Àrea Metropolitana de Barcelona cal entendre l'àmbit dels 33 municipis inclosos a l'Entitat de Medi Ambient (EMA).



CARACTERÍSTIQUES	SANT CUGAT	AREA METROPOLITANA DE BARCELONA (A.M.B.)
Renda familiar disponible (increment 1979-1991)	568%	419%
Turismes/1000 hbts. (1992)	439	365
Mitjans transport al treball:		
- Transport públic	23% (23%, 1986)	35% (26%, 1986)
- Transport privat	56% (51%, 1986)	43% (40%, 1986)
- A peu	17% (26%, 1986)	17% (24%, 1986)
Estructura edats (0-44 anys)	70,4	62,2%
Nivell d'estudis:		
- Estudis universitaris	20,4%	10,0%
- Sense estudis	12,0%	18,0%
Coneixement del català:		
- L'entén	96,3%	92,0%
- Sap escriure	47,8%	35,1%
Població activa (>. 16 anys)	58,5%	53,6%
Jubilats i pensionistes (respecte població inactiva)	12,7%	18,5%
Escolars (respecte població inactiva)	36,4%	27,2%
Ocupació sectors serveis ⁵	61,4% (59,7%, 1986)	58,3% (58,2%, 1986)
Situació professional respecte població ocupada:		
- Empresaris amb assalariats	9%	5,4%
- Assalariats	77%	82%

Vist això, creiem que podem parlar de model santcugatenc. I ho diem, avui i aquí, des de l'observació estricta de les dades. Una altra cosa és l'opinió que ens mereixen. De tota manera, queda pendent un debat públic sobre la gestió urbanística que ha fet possible la consolidació d'aquest model de ciutat. Cal discutir, amb dades a la mà, fins a quin punt, aquesta dinàmica urbanística era imparable, més enllà de la voluntat i l'acció de les institucions públiques (l'Ajuntament, per entendre'ns).

⁵ Creiem que les següents dades de 1997 encara són més significatives pel que fa al nivell de terciarització santcugatenc (nombre d'empreses s/cens llicència fiscal): indústries, 276 (364 el 1989); construcció, 641 (536 el 1989); i serveis, 2680 (1758 el 1989). Dades de la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Terrassa.